

Пошук здійснюється в такий спосіб:

- виникла потреба в правовій інформації формулюється у виді запиту, по якійсь темі, чи які конкретно акти необхідно знайти;
- по алфавітно-предметному словнику або рубрикуатору галузей законодавства визначається перелік тем, що відповідають запиту, який надійшов;
- по розділах чи журналу рубрикуатора картотеки виявляються нормативні акти, що містять норми, котрі відповідають темі запиту;
- шляхом прочитання текстів актів здійснюється добір відповідних запиту норм.

В даний час, коли в сфері керування все ширше застосовується сучасна техніка, у тому числі і високопродуктивні комп'ютерні машини, відкриваються великі можливості для створення автоматизованих інформаційно-пошукових систем. На відміну від системи з ручним пошуком автоматизовані пошукові системи дозволяють значно удосконалити пошук правової інформації і забезпечити найбільш повне задоволення в ній потреб державних органів і юридичних осіб.

Для автоматизованих пошукових систем по законодавству характерні:

- 1) великий інформаційний фонд, що складається з декількох тисяч і десятків тисяч нормативних актів;
- 2) висока швидкість пошуку;
- 3) якісно інший, більш прогресивний спосіб обробки нормативних актів, що дозволяє здійснювати пошук по будь-якій темі.

Якщо в системах з ручним пошуком інформаційний пошук обмежується сукупністю тих питань, що відбиті в словнику чи рубрикуаторі системи, то в автоматизованій системі це обмеження зняте.

У державних органах обліком і пошуком нормативної інформації звичайно займається спеціальна служба, іменована кодифікаційним бюро, у складі одного чи кількох людей. У зв'язку з тим, що в окремі організації такий облік досить трудомісткий, складний і здатний викликати багато помилок при пошуку, створюються різного роду комерційні організації, що здійснюють централізований збір і підтримку в контрольному стані нормативних актів.

Найбільш ефективним у даному випадку буде створення банку даних правової інформації, що включав би в себе поряд з актами органів законодавчої і виконавчої галузей влади нормативні акти всіх суб'єктів республіки.

О.Гришук,
аспірантка Львівського національного
університету імені Івана Франка

ЮРИДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ЛЮДИНИ НА КОМПЕНСАЦІЮ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

На сучасному етапі розвитку держави законодавець визнає, що встановлене законом право на компенсацію моральної шкоди є важливою гарантією захисту прав і свобод громадян. Це право передбачено Конституцією України та знайшло своє законодавче закріплення у великій кількості нормативно-правових актів, розподіл яких за галузями права чітко простежується. Можна сказати, що проблема права людини на компенсацію моральної шкоди розглядається у таких напрямках:

- Право на компенсацію моральної шкоди у конституційному праві. Конституцією передбачено право на відшкодування моральної шкоди у ст.ст. 32, 41, 50, 54, 56, 62, 152. Право захисту гідності та компенсацію моральної шкоди передбачають закони України "Про президента України", "Про статус народного депутата України", "Про статус суддів" та ін.;

- Право на компенсацію моральної шкоди в цивільно-правовому аспекті, яке висвітлено в працях А.М. Ерделевського, М.С. Малєїна, І.М. Малєїної, А.І. Загоруйко, С.І. Шімон та інших;

- Право на компенсацію моральної шкоди і трудові правовідносини. Цього питання торкаються в своїх роботах В. Плаксін., М. Невалінний, В. Глянецв та інші;

- Право на компенсацію моральної шкоди в кримінальному процесі, як невід'ємне право потерпілого. За необхідність застосування права на компенсацію моральної шкоди в кримінальному процесі виступають В.Т. Нор, М.І. Гошовський, Л. Ільковець, О. Кучинська, В.Я. Понарін та інші автори.

- Право на компенсацію моральної шкоди, як інститут міжнародного права. Відповідно до ст.9 Конституції чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України. Зокрема, до них належить Конвенція про захист прав людини та основних свобод, яка, як і інші міжнародні договори, підлягає застосуванню при розгляді справ судами. З даної точки зору видається можливим звернення до практики Європейського Суду з прав людини, який має право офіційного тлумачення названої Конвенції, щодо застосування права людини на компенсацію моральної шкоди.

Проте жоден з цих напрямків не дає загального визначення моральної шкоди, а лише розкриває його зміст стосовно регульованих ними галузевих правовідносин. Загальне визначення поняття моральної шкоди, що може бути застосоване у випадку порушення будь-яких прав громадян міститься лише у Постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про компенсацію моральної (немайнової) шкоди» із змінами і доповненнями від 25.05.01р. Вказана постанова заповнила прогалину у діючому законодавстві, дала визначення поняття моральної шкоди, деякою мірою розкрила її зміст, уточнила критерії для визначення її розміру, більш детально роз'яснила порядок розгляду цієї категорії справ і т.д.

Однак проведений аналіз не був би повним, якби не зупинитися на такому проблемному і чи не найбільш болючому питанні – аналізована Постанова необґрунтовано обмежила сферу дії законів і нормативно-правових актів України про компенсацію моральної шкоди. Дана точка зору заслуговує на увагу з наступних міркувань:

- по-перше, акцентуючи увагу на компенсації моральної шкоди в окремих правовідносинах, законодавець не забороняв її компенсацію в інших випадках.

- по-друге, положення ст.440-1 ЦК передбачають позадоговірну відповідальність за заподіяння моральної (немайнової) шкоди. Даний вид відповідальності передбачає, що майже будь-яке заподіяння шкоди тягне обов'язок її компенсації.

- по-третє, зміст інституту компенсації моральної шкоди полягає в повному відшкодуванні, а не в окремих випадках, передбачених спеціальним законодавством, оскільки норми ст.ст. 6, 440-1 ЦК є нормами загальної дії.

У зв'язку з цим, доцільно згадати ст.55 Конституції України, яка передбачає право будь-якими незабороненими засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань (загальнодозволений принцип). А цінність права людини на компенсацію моральної шкоди якраз і полягає у тому, що воно є ефективним засобом захисту прав і свобод людини від таких порушень і посягань. Оскільки Конституція України є нормою найвищої юридичної сили, а також нормою прямої дії, то автор відстоює необхідність застосування загальнодозволеного принципу щодо використання права людини на компенсацію моральної шкоди.